

ТИПОВІ СЛІДИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

Важливим елементом криміналістичної характеристики шахрайства, вчиненого організованою злочинною групою у сфері житлового будівництва, є характеристика типових слідів організованої злочинної діяльності.

У криміналістичній літературі поняття слідів вживається у широкому і вузькому сенсах. У широкому сенсі під слідами розуміють як матеріальні, так і ідеальні зміни навколишньої дійсності, що виникають у зв'язку з підготовкою, вчиненням і приховуванням злочину. Під слідами у вузькому сенсі слова розуміють такі матеріальні наслідки, які представляють собою відображення зовнішньої будови одного об'єкта на іншому при їх контактній взаємодії [4, 93].

Слід погодитися з думкою А. Ф. Волобуєва, який вважає, що на відміну від загальнокримінальних злочинів, економічні («білокомірцеві») злочини в більшості випадків не залишають традиційних слідів, їх значно важче виявити, тому що ознаки цих злочинів дуже схожі на звичайні господарчі негаразди. Автор відмічає, що особливістю механізму розкрадань майна взагалі і у сфері підприємницької діяльності зокрема є те, що дії злочинців з підготовки, вчинення і приховування злочину відбиваються, перш за все, в різного роду документах. Тому, з криміналістичної точки зору документи розглядаються, перш за все, як ефективний слідосприймаючий матеріал, який має велике значення як джерело доказів при розслідуванні різноманітних економічних злочинів [1, 49-50].

Вважаємо, слушною є думка В. П. Корж, яка, окрім документів у паперовому вигляді, пропонує до слідів організованої злочинної діяльності у сфері економіки відносити документи в електронному варіанті. Автор вважає, що типовими слідами організованої злочинної діяльності є: спотворення комп'ютерної інформації, що відображає виробничо-господарську операцію, суб'єкта підприємницької діяльності, кредитно-фінансову діяльність банку; спотворення бухгалтерського обліку в електронному варіанті; протиріччя у змісті бухгалтерського обліку в електронному варіанті і в традиційному, тобто у головній книзі; знищення комп'ютерного запису у самому комп'ютері, інші [2, 225].

Кримінальний процесуальний кодекс України документом визначає спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту

чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження (п. 1, ст. 99 КПК України) [3].

Проведені нами дослідження кримінальних проваджень дозволяють виділити наступні групи документів, що відносяться до матеріальних слідів організованої злочинної діяльності у сфері житлового будівництва і які необхідно вилучити і дослідити під час розслідування шахрайства, вчиненого організованою злочинною групою у сфері житлового будівництва: 1) *документи, що посвідчують право на заняття будівельною діяльністю (дозвільна документація)*: Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи, Акт на земельну ділянку з цільовим призначенням «під забудову», Дозвіл на будівництво житлового об'єкту, Ліцензія на будівництво багатоквартирних житлових будинків, дозволи на виконання будівельних робіт і т. д. ; 2) *організаційно-розпорядчі документи*: Статут фірми-забудовника, Протоколи Загальних зборів, Положення про кожну філію та кожне представництво будівельної компанії, Положення про загальні збори, Наглядову раду, Виконавчий орган та Ревізійну комісію, інші внутрішні документи; 3) *документи, які використовуються фірмою-забудовником під час здійснення будівельної діяльності (господарсько-договірні документи)*: договори про пайову участь у будівництві, договори купівлі-продажу майнових прав, інвестиційні договори, кредитні договори, акти передачі об'єкта від підрядника замовнику, акти здачі-прийняття виконаних робіт; 4) *документи бухгалтерського обліку*: бухгалтерський звіт, бухгалтерська довідка, касова книга, накладні, платіжні доручення, проектно-кошторисна документація; 5) *документи звітності, що подаються відповідним державним органам*: квартальний, річний звіт будівельної компанії, бухгалтерський баланс, відомості про прибутки і збитки тощо; 6) *нотатки та інші записи службових осіб, що мають значення для кримінальної справи*: робочі журнали, записні книжки, блокноти. Крім того, зазначені документальні джерела можуть мати копії в електронному вигляді.

Таким чином, дослідження типових слідів організованої злочинної діяльності у сфері житлового будівництва має певне наукове та практичне значення. Дослідження документальних джерел інформації при розслідуванні шахрайства, вчиненого організованими злочинними групами у сфері житлового будівництва дозволяє встановити способи шахрайських діянь, встановити виконавця підробленого документа та виявити інші обставини, які мають значення для розслідування.

Література

1. Волобуєв А. Ф. Розслідування і попередження розкрадань майна у сфері підприємництва. Навч. посібник. За ред. проф. О. М. Бандурки. — Х.: «Рубікон», 2000. — 272 с.

2. Корж В. П. Теоретические основы методики расследования преступлений, совершаемых организованными преступными образованиями в сфере экономической деятельности: Монография. – Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. 412 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88.

4. Криминалистика: учебник для бакалавров / под ред. Л. Я. Драпкина. — М.: Издательство Юрайт; ИД Юрайт, 2012. — 831 с. — Серия: Бакалавр. Углубленный курс.

Л. М. СОЛОВЬОВА

*Сумська філія Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) передбачає значну гуманізацію українського законодавства. З його прийняттям впроваджено багато нових процесуальних понять і зокрема таке поняття як «кримінальне правопорушення», яке поділяється на злочини та кримінальні проступки за критерієм тяжкості.

Поняття «кримінальний проступок» у КПК відсутнє, однак детально описана процедура розгляду таких правопорушень, у тому числі і процедура спрощеного провадження [1].

Врегулювати ці питання законодавці намагались поданням проекту Закону № 3438 «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження інституту кримінальних проступків», який 17. 10. 2013 р. був зареєстрований у Верховній Раді України. Відповідно до вказаного законопроекту передбачалось внесення змін у Кримінальний кодекс України та впровадження інституту кримінального проступку в правову систему України.

Закон передбачав такі визначення основних понять в кримінальному праві: кримінальне правопорушення – це суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення, – проступок або злочин. Кримінальний проступок – це діяння, за яке передбачене покарання у виді арешту на строк не більше шести місяців, обмеження волі на строк до двох років або інше, більш м'яке покарання, за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад тисячу неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Злочин – це передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину, за яке